

Sniwint

door

Petronella J.C. Elema en Redmer Alma

Sniewint, Snewint, Snijdewint — het is een oude familie, waarover al gepubliceerd is in *Gens Nostra* 32 (1977) 283–288. Dit artikel van mevrouw C.J. Siertsema-Heuvelink betrof een Haagse en een Rotterdamse tak: zij noemt het voorkomen in de stad Groningen echter niet. De naam zou afkomstig kunnen zijn van een bijnaam, vrij vertaald 'windkliever', 'voor iemand met een vlugge stap of iemand die altijd op de baan is'¹. Feit is dat de naam in verschillende plaatsen in Nederland en Duitsland voorkomt, zonder dat een onderlinge familierelatie aantoonbaar is.

In Groningen komt de naam voor het eerst voor in 1379, in de persoon van *Johan Snidewint*, die op 30 november van dat jaar met *Ghaert*, zuster van *Meynolt Ryckens*, aan *Tamme Bawensone* een hofstede, waar *Tammes* huis op gebouwd staat, verkoopt. De bedoelde hofstede ligt aan de westzijde van het Jat (Kijk in 't Jatstraat), ten noorden grenzend aan 'der stad erve' en de stadsmuur², dus ergens bij de hoek van de Kijk in 't Jatstraat en de Hoekstraat. Op 27 febr. 1459 verkoopt *Hibele Meynoldes van Harzenze* (een nazaat van *Tamme Bawensone*?) deze hofstede aan het Armhuiszittengasthuis.

Vervolgens vinden we *Wemele*, weduwe van een meneer *Snidewint*, vermeld in de jaren 1444 tot 1458. Deze eerzame weduwe ('honesta vidua') *Wemele Snidewinde* te Groningen schenkt op 23 nov. 1444 bij testament aan de armen te Groningen een rentebrief van 40 arens gulden hoofdsom, die zij heeft uit een, eerder door haar verkocht, huis aan de westzijde van de Boteringestraat. Het huis grenst ten noorden aan het huis van *Henricus van Eelde* en ten zuiden aan dat van *Albert van Dockum*. De acte werd opgemaakt in het Minderbroederklooster (waar nu de Universiteitsbibliotheek staat) in aanwezigheid van de getuigen *Egbert Maes* en *Johan Potter*, burgers te Groningen, ten overstaan van de notaris *Ludolphus Sartor*³.

Op 4 okt. 1458 schenkt zij (als 'honesta vidua *Wemela Snidewindes* in Groningen') nog bij testament aan de Martinikerk een jaarlijkse rente van 1 arens gulden uit hetzelfde huis met hofstede in de Boteringestraat. Deze acte werd opgemaakt in aanwezigheid van de geestelijke *Theodericus Mun* en de leken *Johannes Organista* en *Johan ten Berge* ('*Johannes de Berch*'), burgers te Groningen, ten overstaan van notaris *Gherardus Wilden de Scuttorpe* in de ziekenzaal van het Minderbroederklooster⁴. Zij was dus blijkbaar bedlegerig, misschien ook al in 1444, maar van een sterfbed is in de oorkonde geen sprake. Vóór Nazarij, Celsi et Pantaleonis (28 juli) 1464 is zij echter overleden. Op die datum verklaart broeder *Henrick Wolters*, prior van het Dominicanenklooster (destijds ten noorden van de Jacobijnenstraat gelegen), dat hij van de voogden van de huiszittende armen in Groningen een zekere som gelds ontvangen heeft tot aflossing van de 1 gulden rente die 'salighe *Wemele Snyderwindes*' hun bij testament had gegeven, gaande 'uet oeren huuze', waaruit zij ook de armen en andere godshuizen bedragen geschonken had⁵.

¹K. Roelandts en P.J. Meertens, *Nederlandse familienamen in historisch perspectief* (Amsterdam 1951) 24, 43.

²Arch. Armhuiszittengasthuis, inv.nr. 317. Deze oorkonde is niet opgenomen in P.J. Blok, e.a., *Oorkondenboek van Groningen en Drenthe* (Groningen 1896–1899). In bijlage I is derhalve de tekst van de oorkonde opgenomen.

³Arch. Armhuiszittengasthuis inv.nr. 285, reg. 59.

⁴Ibid.

⁵Ibid., reg. 98.

Tenslotte kennen we in de tweede helft van de vijftiende eeuw nog twee *Sniwinden*, die niet op de hiernavolgende genealogie aan te sluiten zijn, nl. *Ludeken Snyderwint* en *Jonge Claes Snyderwint* die in 1472, resp. 1481 het gildrecht verkrijgen.

Rond 1500 krijgen we met *Hinrick Snyderwint* vaste grond onder de voeten. Vanaf hem is de naam te volgen tot 1779, wanneer *Jacob Sniwint* overlijdt, op de kop af 400 jaar nadat de naam voor het eerst in Groningen voorkomt. Over de 16e-eeuwse *Snywinden* en hun verwanten is veel te vinden en de overgang naar de 17e-eeuwse familie is ongetwijfeld verder aan te kleden. Deze genealogie moet dan ook vooral gezien worden als een aanzet, waarbij in eerste instantie getoond wordt hoe de naam vererfd is.

Genealogie

- I. **Hinrick Snyderwint**, geb. naar schatting ca. 1470, † tussen 1536 en 5 okt. 1541, kerkvoogd van de A-kerk, 4 juni 1530⁶, tr. met **Alijt N.**, † na 6 sept. 1542.

Gezien de naam van zijn dochter *Willem* zou hij een zoon kunnen zijn van *Willem Sniwynt*, die in ca. 1482 lid wordt van het brouwersgilde⁷.

Hinrick Snyderwint wordt bij de burgerschatting van 1536 aangeslagen voor 6 emder gulden. Hij woont dan in de Akluft⁸. Op 5 okt. 1541 betaalt *Aelheit Snyderwints* in de burgerschatting van dat jaar 6 gulden⁹. Waarschijnlijk zal *Hinrick* op dat moment dus al overleden zijn. Op 6 sept. 1542 betaalt zij 2 gulden en wordt dan expliciet '*Snyderwints* weduwe' genoemd¹⁰.

Uit dit huwelijk

1. **Willem** (een dochter), volgt II.

- 2?. **Johan Sniwint**, wordt (als *Johan Snyderfent*) in 1537/1538 lid van het brouwersgilde¹¹.

Dat hij een zoon van dit echtpaar zou kunnen zijn, is uitsluitend gebaseerd op de gebruikelijke leeftijd om toe te treden tot het brouwersgilde en het feit dat een ander ouderpaar *Sniwint* in de eerste helft van de 16e eeuw niet bekend is.

- II. **Willem Sniwint**, † 1568¹², tr. met **Wessel Hartgers**, alias **Wessel in de Wage**, alias **Wessel Snidewint**, geb. ca. 1510, † 1568¹³, lid van het brouwersgilde 1534¹⁴, ossenweider, taalman (19 mei 1556, 4 mei 1559 en 29 jan. 1560¹⁵, busheer 4 apr. 1560¹⁶, woont ten Noorden van de A, zoon van *Geert in de Wage* alias *Geert Hartgers*.

Over *Wessel* schrijft Abel Eppens: '*Gert in die Waeg* [...] lat nae boven alle een soen *Wessel Snyderwint*¹⁷, een brouwer, ossenweyder, tnorden ten Dra [= aan de Hoge der A] wonende, een seer populaer [= volks] man. Dusse myt sijn [= *Hindrick Snyderwints*]

⁶G.A.G., Parochiekerken, inv.nr. 269, reg. 737. Vergelijk G.A.G., Reg. Feith 1533.5 en Ibid., Arch. Ned. Herv. Gem. Groningen, inv.nr. III 11.

⁷G.A.G., Arch. Gilden, inv.nr. 82, oud Hs. in quarto nr. 47.

⁸Zestiende-eeuwse bevolkingslijsten van de stad Groningen, 1535-1542, R.H. Alma en W.G. Doornbos ed. (Groningen 1994) 24.

⁹Ibid., 59.

¹⁰Ibid., 80.

¹¹G.A.G., Arch. Gilden, inv.nr. 82, oud Hs. in quarto nr. 47.

¹²G.A.G., Reg. Feith z.j.e.d. 74.

¹³Ibid.

¹⁴G.A.G., Arch. Gilden, inv.nr. 82, oud Hs. in quarto nr. 47.

¹⁵Alting, *Diarium*, 56, R.A. III a 1, fol. 378, resp. Alting, *Diarium*, 100, noot a.

¹⁶R.A. III a 1, s.d.

¹⁷In de uitgave van de kroniek staat *Snyderwint*.

susteren behilcket an die grotste luyden van borgeren, und worden die voernempsten in Gronnigen, als *Popco Everardus*, *Barelt Moltemaker*. [...] Alsoe *Wessel* vorscreven dede den oldermannen der gilden verwecken tegens den olden stammen, die gherne myt die Landen in vrede und verbuntenisse verbleven, und ock erfaren hadden wat die vorige partijen affgerichtet hadden.¹⁸ Na een tirade tegen andere (katholieke) nieuwkomelingen die vanaf 1580 grote carrière in het stadsbestuur konden maken, zoals *Joest van Cleve*, *Luleff Roleffs*, *Popco Everardi* (zie II-2), *Joachim Ubbena*, *Frerick Moysteen*, *Derck Robers* en *Egbert Upkena*, concludeert Eppens: 'Uth sulcken und dergelicken syndt erstanden dusse twidrachten und partijen tusschen Stadt und Landen verwesen, dat also in 50 eder 60 yaren veranderen gemaket ys worden'¹⁹. Uit de genealogie *Sniwint* blijkt inderdaad dat *Wessels* familie geen aansluiting kreeg bij de 'olde stammen': al zijn familieleden trouwden met leden van nieuw opgekomen geslachten, en hetzelfde geldt voor een aantal van de andere genoemde personen.

Geert in die Wage, *Luyken* syn sone en *Wessell* syn sone, burgers te Groningen, gebruikten in 1540 ieder 31 grazen land te Dorkwerd²⁰. Op 8 dagen voor Martini (4 nov.) 1553 wordt *Wessel Hartgers* genoemd als voogd over de kinderen van zijn broer *Lutjen Hartgers*.

Veel informatie over de kinderen van *Wessel Hartgers* en *Willem Snywint* ontleen we aan een ongedateerd 16e-eeuws stuk, waarschijnlijk uit de jaren zeventig van de 16e eeuw. Daar treden op *Syvert Brae* als volmacht van *Tymen Willems*, 'jetziger tytt in Oost-vrieslandt onder de heerlickheit Knypens wonhende', die klaagt tegen *Henrick Snewint*, *Popcko Everardus* als man van *Tryne Wessels dochter* en *Geert Hoenrichz* als man van *Griethe Wessels dochter*, *Johan Papinck* als man van *Johan Wessels dochter* over een schuld van hun ouders *Wessell Hartgers* en *Willem Snewind*. Deze kinderen worden voor de schuld aangesproken omdat zij op dat moment meerderjarig (of getrouwd) zijn. De andere kinderen, dochter *Alijt* en vermoedelijke zoon *Luitien*, worden daarom in de acte niet genoemd²¹.

Over de vader van *Wessel*, *Geert in die Wage* alias *Geert Hartgers*, is ook het nodige bekend: hij werd geboren omstreeks 1473 in Westfalen, kwam ca. 1490 naar Groningen, aanvankelijk als waagknecht, maar hij werkte zich op tot zelfstandige. Tegen het einde van zijn leven was hij niet alleen rijk, maar bekleedde tevens functies als kerkvoogd van de Martinikerk ca. 1528/1530²² en kerkvoogd van de A-kerk in 1532²³. In 1511 won hij, als *Geert Hartgering*, het gildrecht. Over hem schrijft Abel Eppens: '*Gert in die Waege*, uth Westphalen in Gronnigen comende, und seer vermeret van guederen uth sijn gringe arme staet umtrent den yaere 1490 in Gronnigen komende und waegeknecht geworden, daerna sulven mester gemaket, [...] Dussen *Gert in die Wage* plegede alsoe tseggen, dat het Landt und Stadt nene 30 yaren kunde in vrede leven myt den anderen, offte sie musten partijen verwecken [= twisten veroorzaken].'²⁴

In 1533 blijkt hij een huis te bezitten aan de noordzijde van de Vismarkt, ten westen gelegen van het huis dat dan voor een deel eigendom is van *Frerick Peters* en zijn vrouw *Wobbe* en bewoond wordt door *Wobbes* vader *Jacob Tammynghe*²⁵. Uit een huis in de Gelkingestraat van *Ghert yn de Waeghe* beurde het Armhuyszittengasthuis volgens overzichten van 1537 en 1543 een jaarlijkse rente van 6 arens gulden²⁶. In dit laatste jaar wordt de rente betaald door *Johan Hylkynghe*, waarschijnlijk de bewoner van dat moment²⁷. *Johan Hylkynghe* blijkt volgens de burgerschattingen ook in 1536 en 1542 al in de Gelkingestraat te wonen²⁸. Waarschijnlijk gaat het hier om het huis waar *Geert in*

¹⁸Eppens, *Kroniek*, II 699.

¹⁹Ibid., II 700.

²⁰R.A.G., O.A. 39, fol. 89, gedrukt: *Gruoninga* 36 (1991) 83.

²¹Register Feith, dl. 5, p. 103, nr. 74; dl. 7, nr. 649, Charters van den Hove.

²²Arch. Parochiekerken, inv.nr. 33, fol. 18.

²³G.A.G., Arch. Ned. Herv. Gem. Groningen, inv.nr. III 11.

²⁴Eppens, *Kroniek*, II 699.

²⁵G.A.G., Arch. Vrouw-Sywenconvent inv.nr. 43, reg. 81.

²⁶Arch. Armhuyszittengasthuis, inv.nr. 15 en 20.

²⁷Ibid., inv.nr. 15.

²⁸*Zestiende-eeuwse bevolkingslijsten van de stad Groningen, 1535-1542*, R.H. Alma en W.G. Doornbos ed. (Groningen 1994) 13, 51, 68.

de *Wage* tot ca. 1530 woonde, waarna hij het huis aan de Vismarkt betrok. Het feit dat hij eerst kerkvoogd van de Martinikerk en vervolgens van de A-kerk was, wijst op een verhuizing, omdat kerkvoogden in de regel in het kerspel woonden van de kerk waarvan zij kerkvoogd waren. Rond 1560 wordt de rente uit het huis in de Gelkingestraat betaald door *Geerts zoon Wessel Hartgers*²⁹.

Op 29 aug. 1538 wordt *Ghert yn de Waghe* genoemd als gebruiker van een stuk land van *Focco Rypperda* in de Paddepoel, ca. 42 of 43 grazen groot³⁰. Hij zal dus net als zijn zoon *Wessel* ook osseweider geweest zijn.

Zijn geboortjaar blijkt bij benadering uit een tweetal verklaringen die hij op hoge leeftijd aflegde: op 21 mei 1544 verklaarde *Ghert in de Waghe*, ca. 70 jaar oud, met enige andere burgers van Groningen ten overstaan van stadhouder en hoofdmannen o.a. dat hij al over de 32 jaar (dus: reeds in 1512) handel op Oost-Friesland dreef³¹. Vervolgens legde hij, als *Geert Hartgers*, tussen de 70 en 80 jaar oud, op 17 sept. 1550 nog een verklaring af betreffende de Scholbalg en Schiermonnikoog³².

Behalve de zoon *Wessel Hartgers*, getrouwd met *Willem Sniwint*, had *Geert in de Wage/Hartgers* nog een zoon, *Luitken Hartgers* alias *Luitken in de Wage* (hierboven reeds genoemd), die in 1528 het gildrecht verkreeg, kerkvoogd van de A-kerk was in 1543³³, overleed tussen 1551 en 1553 en trouwde met *Wemele Vrijling*, † na 1555.

Op 2 febr. 1551 verkopen *Wolter Huynghe* en zijn vrouw *Anna* een rente uit hun aandeel van een stuk land in de Paddepoel, gebruikt door *Lutken* en *Wessel Hartgers* samen met *Harmen van Bickbargenn*, waaraan ten zuiden grenst het land van *Focco Ripperda* en ten noorden land van de kloosters *Aduard* en *Sibculo*, ten westen strekkende aan het *Reitdiep*³⁴. Dit land lag dus mogelijk naast het eerdergenoemde land dat *Lutkens* en *Wessels* vader in 1538 in gebruik had.

Luitken overleed voor 4 nov. 1553, op welke datum *Hayo Manninga* en zijn vrouw *Dutmer Manninga* aan *Wessel Hartgers*, *Hinrick Verwer*, *Johan Bettinck* en *Timen Hachtinck*, voogden van zalige *Lutyen Hartgers* en *Wemele Vrijlinges'* kinderen een rente van 36 rijderguldens uit hun heerd tho Dijke (= Dijksterhuis te Pieterburen) verkopen³⁵.

Op 20 aug. 1555 verkoopt *Luert Huynghe* aan *Wemele Hartgers*, weduwe van *Lutken Hartghers*, 12 rijderguldens rente uit zijn heerd, Bangheweer genaamd, te Hoogkerk³⁶. In hetzelfde jaar, op 5 okt. 1555, verkoopt *Abell Benninghe* aan *Wemele*, weduwe van *Luytken Hartgers* 15 Emders gulden uit zijn 10 grazen land te Grijpskerk, in Benningheerd gelegen, als mede uit zijn 15 grazen land te Selwerd in Humsterland in Doemaheerd. Volgens dorsale aantekening is de rente op 4 sept. 1602 uit zalige *Abel Benninges* verkochte 13 grazen land te Sebaldeburen afgelost aan *Anne Frijlinck*. Ook staat daarbij aangetekend: 'dyt is *Johan Vrylinck* bref'³⁷.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. *Hindrick Sniwint*, † vóór 1578, vermeld vanaf 4 okt. 1565³⁸, gezworene in 1567 en 1571, tr. met *Anna Draper*, geb. ca. 1535, nog onmondig in 1548³⁹, † na 1578, dochter van *Johan Draper* en *Anna N.*

Over *Hindrick* schrijft Eppens: 'Overst die soene van *Wessel*, *Hindrick Snyderwindt*⁴⁰, ys reede in dusse tijd und vor dussen turberen heell verarmet und bij executie sijn gudt ontsettet worden, dat sijn kinderen van die vrunden [= verwanten] sindt upgenomen. [...] *Hindrick Snyderwindt* overst hefft sijnes voerolderen

²⁹Arch. Armhuiszittengasthuis, inv.nr. 57.

³⁰R.A.G., H.J.K., inv.nr. 270, reg. 122.

³¹G.A.G., Rood vóór de Reductie, inv.nr. 925.b, oud Reg. Feith 1544.1.

³²Ibid., inv.nr. 1097, Reg. Feith 1550.13.

³³G.A.G., Arch. Ned. Herv. Gem. Groningen, inv.nr. III 11.

³⁴R.A.G., H.J.K., inv.nr. 282.

³⁵Ibid., inv.nr. 411.

³⁶Ibid., inv.nr. 420.

³⁷Ibid., inv.nr. 1639.

³⁸G.A.G., R.A. III a 1, pag. 964.

³⁹R.A.G., H.J.K., inv.nr. 215.

⁴⁰In de uitgave van de kroniek staat weer, net als enige regels verder, *Snyderwindt*.

autoriteit niet behouden, dan myt onseker coephandel trugge gebrocht.⁴¹ Deze opmerking over het verkwanselen van het erfgoed lijkt niet uit de lucht gegrepen te zijn, want na *Hindricks* dood doet zijn weduwe *Anna Snijwinth* op 20 mei 1578 afstand van haar goederen om die ten bate van de schuldeisers te verkopen⁴². Op 26 maart 1578 sloot *Anna Snijwints*, weduwe van *Hindrick Snijwints*, nog bij *Derk Draper* en zijn vrouw *Detyen* een lening af tegen een rente van 6 Daler⁴³. In dorso staat op deze oorkonde dat *Elisabet Rengers* deze rente betaald heeft aan *Derk Draper* met het geld dat zij van de overste *Bartelt Entens* (de bekende watergeus) zou hebben, waarmee zij hem in zijn gevangenschap mee onderhouden heeft en dat haar gegeven was door haar 'maget'.

Anna, de vrouw van *Hindrick Snijwint*, was een schoonzuster van *Harmen Peters*, wiens zoon *Johan Harmens* alias *Draper* paardehandelaar was en in de katholieke tijd na 1580 carrière maakte. Hij was gezworene in 1583-1584 (in dat laatste jaar ook taalman) en werd daarna met twee anderen belast met de confiscatie van de goederen van hervormde en staatsgezinde ballingen⁴⁴. Hij droeg de achternaam van zijn moeder en was gehuwd met een dochter van *Tyade to Nansum*⁴⁵.

Hindrick Snijwint is een aantal jaren lid van de gezworene meente geweest. Zo werd hij op 8 febr. 1568 als keurheer geloot wordt om de nieuwe raad te kiezen⁴⁶ en werd hij op 10 mei 1571 als gezworene voor een zaak gedeputeerd⁴⁷. Daar gezworenen doorgaans twee jaar achtereenvolgend in functie waren, zal hij ook in andere jaren wel in de gezworene meente zitting gehad hebben, doch hiervan zijn ons geen vermeldingen bekend.

In een rechtzaak tussen de nagelaten kinderen van zalige *Luythien Vrijlinge* (= *Luitien Hartgers*, *Hindricks* oom?) en *Hinrick Snijwint* spreken burgemeesters en raad uit dat de verwanten (blijkbaar *Hindrick* en consorten) zich zullen vervoegen bij de ooms en moeien en zich door hen laten onderrichten, blijkbaar over de nagelaten goederen, waar *Hindrick* aanspraak op maakt⁴⁸.

2. Catharina (Tryne) Wessels, tr. met *Popco Everardi d'Embda*, secretaris van de Hoofdmannenkamer 1570-1597, zoon van *Everardus van Emden* en *Lysebeth N.*

Over *Popco* is veel meer te vinden dan in deze genealogie een plaats kan vinden. Hij gold kort vóór de Reductie als de rijkste bewoner van de stad Groningen met een geschat vermogen van f 80000⁴⁹. Over de (al dan niet vermeende) fabelachtige rijkdom van *Popco Everardi* die hij zich gedurende zijn secretarisschap verworven had, schrijft ook Abel Eppens. De secretaris zou rond 1586 al 50 heerden lands bezeten hebben en was, volgens Eppens, van plan ieder van zijn kinderen f 100000 na te laten⁵⁰. Dit bedrag zal vast schromelijk overdreven zijn; dat *Popco* van zijn ambt misbruik gemaakt heeft op een manier waarvoor de gemiddelde Limburgse burgemeester zich nu zou schamen, is echter ongetwijfeld waar: na de Reductie bleef hij weliswaar aanvankelijk aan als secretaris van de Hoofdmannenkamer — ambtenaren waren ook in de zestiende eeuw immuun voor politieke wisselingen — maar in 1597 moest hij aftreden wegens valsheid in geschrifte.

Uit dit huwelijk:

⁴¹Eppens, *Kroniek*, II 699.

⁴²G.A.G., R.A. III a 3, p. 308.

⁴³R.A.G., H.A. Farmsum, inv.nr. 38.

⁴⁴Eppens, *Kroniek*, II 479, 498, 621.

⁴⁵Ibid., II 621.

⁴⁶Alting, *Diarium*, 154.

⁴⁷Ibid., 190.

⁴⁸G.A.G., R.A. III a 2, pag. 276.

⁴⁹P.G. Bos, 'De positie van Groningen in 1594', in: *Groningsche volksalmanak* (1912) 219. Dit gegeven is ontleend aan een geheim voorstel om het katholieke Groningen door Staatse troepen in te nemen, waarbij de rijkste katholieken voor de kosten zouden moeten opdraaien. De geschatte vermogens zijn daarom waarschijnlijk te hoog gesteld. (A.R.A., Arch. Johan van Oldenbarnevelt, inv.nr. 2983).

⁵⁰Eppens, *Kroniek*, II 400.

- a. *Everhardus Everhardi d'Embda*, tr. (huwelijkscontract 1587⁵¹) jan. 1588 met *Albertien Veelcker*, dochter van *Geert Veelcker* en *Anna N.*⁵².

Uit dit huwelijk:

A. *Gerhard d'Embda*, tr. met *Roeleffien Clant*.

- b. *Fecco Everhardi d'Embda*⁵³, burgerhopman, † 25 dec. 1612, tr. 26 nov. 1587 met *Margareta Asschendorp*, † 16 sept. 1639, dochter van *Hindrick Asschendorp* en *Johanna Luersema*.

Uit dit huwelijk:

A. *Johannes d'Embda*, jong overleden.

B. *Johanna d'Embda*, tr. met *Albert Heinens*.

C. *Elisabeth d'Embda*, tr. met *Govert de Block*.

D. *Albertina d'Embda* en

F. *Catharina d'Embda*, nonnen in een klooster te Münster.

G. *Maria d'Embda*, tr. met *Hendrick Pathuys*.

H. *Henricus d'Embda*, tr. met *Johanna Knoll*.

I. *Everhardus d'Embda*, Jezuïet.

J. *Barthold d'Embda*, ongehuwd overleden.

K. *Wendele d'Embda*.

- c. *Fosse Everhardi d'Embda*, tr. met *Albert Veelcker*.

- d. *Willemtien Everhardi d'Embda*⁵⁴, † na 1638, tr. (huwelijkscontract 1590⁵⁵) met *Jasper van Bemmél*, † vóór 1620, zoon van *Thomas van Bemmél*⁵⁶.

Uit dit huwelijk:

A. *Thomas van Bemmél*.

B. *Wendele van Bemmél*.

C. *Wessel van Bemmél*.

D. *Fecko van Bemmél*.

E. *Carel van Bemmél*.

F. *Philips van Bemmél*.

G. *Catharina van Bemmél*.

3. *Griete Wessels*, tr. met *Geert Hoendricks*⁵⁷.

4. *Johan Wessels* (een dochter), † na 9 apr. 1585⁵⁸, tr. met *Johan Paping*, † tussen 1582 en 9 apr. 1585⁵⁹, burger 1569, lid van het brouwersgilde 1568/69,

⁵¹R.A.G., H.J.K., inv.nr. 2, fol. 298.

⁵²W.J. Formsma e.a., *De Ommelander borgen en steenhuizen* (Assen 1973) 255, Eppens, *Kroniek*, II 617, en Alting, *Diarium*, 715.

⁵³De gegevens over hem en zijn kinderen zijn ontleend aan H.L. Hommes, 'Bijdragen tot genealogieën van oude adellijke geslachten in Stad en Lande', in: *De Nederlandsche Leeuw* 77 (1960) 82-87, aangevuld met gegevens uit de handschriftgenealogie *Luersema* in het C.B.G. te 's-Gravenhage, GHS 05 D 01 (voorheen: Ms. plano GH Grae), pag. 52.

⁵⁴De gegevens over haar en haar familie zijn, tenzij anders aangegeven, ontleend aan J.T.F. Sluiter, 'Het geslacht Van Bemmél in Groningen', in: *De Nederlandsche Leeuw* 66 (1949) 113-115. Hier wordt als moeder van *Willemtien* genoemd *Ursula Canter*. Dit moet echter gebaseerd zijn op een verkeerde interpretatie van R.A.G., H.A. Nienoord, inv.nr. 132, waarin op 7 juni 1584 weliswaar tegelijkertijd *Popke Everhardi d'Embda* en *Ursula Canter* anders *Asschendorps* worden genoemd, maar niet als echtgenoten. *Ursula* was een aangehuwde tante van *Popkes* schoondochter *Margareta Asschendorp*.

⁵⁵R.A.G., H.J.K., inv.nr. 2, fol. 298.

⁵⁶Sluiter vermeldt als moeder van *Jasper van Bemmél* ten onrechte diens tweede vrouw *Fije Metelen*. *Thomas* en *Fije* huwden echter pas in 1583 (R.A.G., H.J.K., inv.nr. 2, fol. 298.). Zij heette eigenlijk *Fije Ypens* (Ibid., inv.nr. 340) en was weduwe van *Lubbert van Metelen*.

⁵⁷G.A.G., R.F. z.j.e.d. 74.

⁵⁸F.A. Cremers, inv.nr. 166.

⁵⁹Ibid.

gezworene 1579, 1580, hoveling van het brouwersgilde 1581⁶⁰, wint het gildrecht (samen met zijn zoon *Johan*) 1582, voogd van St.-Anthoniegasthuis 11 sept. 1589⁶¹, zoon van *Johan Paping* te Anloo en *Hindrick*.

5. Alijt, volgt III.

6. Luitien Sniwint, anders Hartgers, lid van het brouwersgilde 1577, vaandrig van het burgerregiment (o.a. 3 febr. 1581, in het vendel van *W. van Goutum*⁶²), † tussen 13 dec. 1592⁶³ en 20 aug. 1593⁶⁴, tr. met Oede N.N., † na 4 okt. 1614⁶⁵.

Nergens blijkt expliciet dat *Luitien* een zoon van *Wessel Sniwint* was, maar op grond van zijn naam is dat wel te verwachten.

Lutien Sniwint was één van de 'borgers unde gildebroeders onder malckanderen', die op 24 febr. 1580 de eed van trouw aan stadhouder Rennenberg, na diens overgang tot de Spaanse partij, ondertekende⁶⁶. Hij was dus spaansgezind, net als zijn familieleden.

Op 11 nov. 1589 wordt *Luth Snywint* 'ob cēdem exul' verklaard, d.w.z. balling naar aanleiding van een doodslag⁶⁷, maar wie hij doodgeslagen heeft wordt niet vermeld. Op 23 maart 1590 is hij blijkbaar al weer terug in de stad⁶⁸. Verder komt in dat jaar een lieutenant *Snywint* voor in op 3 april 1590 en 27 juni 1590⁶⁹, over wie op de laatstgenoemde datum geklaagd wordt naar aanleiding van door hem bedreven 'gewalt'. Het zou hier *Luitien* kunnen betreffen — zeker gezien de gewelddadigheid die hem niet vreemd was — maar in dat geval is het opmerkelijk dat hij na zijn dood nog enkel vaandrig genoemd wordt en niet luitenant.

III. Alijt Wessels/Sniwint, † na 1597, tr. met Barelt Jansen Moltemaker, gezwo-rene 1578–1579, raadsheer 1582–1583, 1585–1586, 1588–1589, 1591–1592 en 1594 (afgezet op 2 aug.)⁷⁰, artilleriemeester 1587⁷¹, kluftmeester 1594 (na de Reductie)⁷².

Uit dit huwelijk:

1. Wessel Barelts, volgt IV.

2. Tryntien Barelts, tr. (ondertr. Groningen 21 apr. 1604) met *Jacob Egberts* (p.q. *Geese Egberts*, zijn zuster), † vóór 21 apr. 1638.

Tryntien Barels, weduwe *Jacob Egberts*, verkoopt op 21 april 1638 aan *Geertruit Peters*, weduwe *Wessel Barels* een kwart van een huis op vrije grond, strekkende van der Ae naar het oosten tot aan de Laan, haar aangeërfd van haar zalige vader, wijlen de raedtsheer *Barelt Jansen*, waarvan de koopster reeds de overige $\frac{3}{4}$ parten bezit, zwettende ten noorden aan *Johan Abbring* en ten zuiden aan *Hendricktien Santinge*, weduwe *Juryen Buitinck*⁷³.

IV. Wessel Barelts, int Jadt, † tussen 21 nov. 1633⁷⁴ en 3 juni 1636⁷⁵, brouwer⁷⁶, tr.

⁶⁰G.A.G., Arch. Gilden, inv.nr. 82, oud Hs. in quarto nr. 47.

⁶¹Arch. St. Anthoniegasthuis, inv.nr. 9, reg. 15, oud Reg. Feith 1589.72.

⁶²Alting, *Diarium*, 507.

⁶³G.A.G., R.A. III a 4, pag. 964.

⁶⁴Ibid., pag. 1041.

⁶⁵G.A.G., R.A. III a 17.

⁶⁶R.A.G., Coll. De Sitter-Schönfeld, inv.nr. 221.

⁶⁷G.A.G., R.A. III a 5, pag. 56.

⁶⁸Ibid., pag. 127.

⁶⁹Ibid.

⁷⁰Alting, *Diarium*, 415, 448, 547, 577, 600, 625, 657, 685, 716, 751, 781, 815, 845, 864, 889.

⁷¹Eppens, *Kroniek*, II, 434.

⁷²G.A.G., Regeringsboek.

⁷³G.A.G., R.A. III x 18, fol. 103.

⁷⁴R.A.G., H.J.K. 864, fol. 334^v.

⁷⁵G.A.G., R.A. III x 15, fol. 84^v.

⁷⁶R.A.G., R.A. XX a, fol. 61, d.d. 7 dec. 1621.

(ondertr. Groningen 1 okt. 1603) met *Geertruit Peters*, by der Ae, † na 21 apr. 1638⁷⁷.

Op 21 nov. 1633 werd door de hoofdmannenkamer het arrest van *Wessel Barelts* op *Cornelis Cornelis* te Wehe en mr. *Bebbe Wildrix* wegens hun verkochte behuizing 'in weerden verclaert'⁷⁸. Ook *Geertruit Peters* bleek na de dood van haar man opgescheept te zitten met verschillende insolvable crediteuren. Op 3 juni 1636 legde de stadspander *Peter Geerts* beslag op de bezittingen van *Engelbert Allershoff* na akte van immissie d.d. 17 maart 1636, op verzoek van *Wessel Barelts'* weduwe, wonende bij der A, brouwer, voor 100 daler capitael en 4 jaar rente. Dit setma werd voldaan op 2 dec. 1637. Dezelfde stadspander legde op 15 maart 1637 op verzoek van *Wessel Barelts* weduwe beslag op de huisraad van *Thomas Jansens* in Guldenstraete vanwege een vordering van f500, alsmede f15 aan rente. Dit setma werd gecancelleerd vertoond op 12 aug. 1537⁷⁹. *Thomas Jansen* en zijn vrouw *Albertien Oosterwijck* hadden dit bedrag geleend ten behoeve van *Thomas'* moeder *Arentien Wolters*, wed. *Jan Thomas* in de Guldenstrate⁸⁰.

Uit dit huwelijk:

1. *Aeltien Wessels*, volgt IV.

V. *Aeltien Wessels*, tr. Groningen 1640 of 1641 met *Jacob Geerts*, brouwer te Groningen. Zij waren waarschijnlijk woonachtig bij der A.

Aeltiens vader, *Wessell Barelts*, bezat twee graven in de A-kerk⁸¹ die op 18 febr. 1692 in de kerkelijke administratie werden overgetekend op de adv. *Sniwint* en consorten. Het stamvaderschap van *Jacob Geerts* wordt bevestigd als in 1759, een eeuw later dus, de kleindochter⁸² *Aaltje Sniewint* wed. *Winters* wat land in de Noorthormer Gae verkoopt 'zoals hetzelfde van wijlen haar grootvader *Jacob Geerts Brouwer* heeft aangeërfd, volgens keerskoopbrief van 20 febr. 1660'. Omdat *Aaltjes* moeder een *Hilligje Bloem* uit het Oostfriesche Leer was, is de veronderstelling gewettigd dat de hier bedoelde grootvader die van vaderszijde moet zijn. *Jacob Geerts* werd burger te Groningen in het seizoen 1640-'41 en wel als brouwer; hij betaalde toen ook admissiegeld (overigens slechts $\frac{1}{4}$ deel van het gebruikelijke tarief) voor dat gilde. Meer details vermelden de boeken helaas niet. Het echtpaar woonde aanvankelijk in de Oosterstraat, bij de Poelepoort; na 1650 kennelijk bij de A.

Uit dit huwelijk, allen onder patroniem ged. te Groningen:

1. *Geert*, ged. A.K. 10 dec. 1641 (bij Poelepoort).
2. *Wessel(us) Snewint* (*Sniwint*, *Snijwindt*), ged. M.K. 19 mei 1644 (in Oosterstrate), † vóór 30 apr. 1717, meestal 'de advocaet *Sniwint*' genoemd,

Hij werd (Groninganus, Phil.) ingeschreven bij de Groninger universiteit op 27 jan. 1662, maar was nog steeds 'stud. bij der A' toen hij in september 1673 lidmaat werd. Volgens de klapper op het gemeentearchief was hij al in 1679 als advocaat actief, maar een betaling van admissiegeld trof ik niet aan. In het Familiearchief Bolhuis worden de namen opgesomd van de doctoren en advokaten praktiserende voor de Heeren Hooftmannen⁸³. In de eerste lijst, anno 1694, kwam *Wesselus Sniwint* al voor; er staat helaas niet bij wanneer (en om welke reden) hun werkzaamheden worden beëindigd. Op 16 nov. 1681 werd de Adv. *Sniwint* voogd over *Bareldt Moltemaecker* kinderen bij *Abeltien Valck*⁸⁴; dat moet dus nog een (achter)neef zijn! Als 'advocaet *Sniwint*' kwam hij tussen 6 sept. 1682 en 31 okt. 1694 in de

⁷⁷G.A.G., R.A. III x 18, fol. 103.

⁷⁸R.A.G., H.J.K. 864, fol. 334^v.

⁷⁹G.A.G., R.A. III x 16, fol. 231.

⁸⁰G.A.G., R.A. III x 15, fol. 5^v, d.d. 18 maart 1636, gereg. 19 maart 1636.

⁸¹G.A.G., Grafboek, 139/I, no. 59 en 333.

⁸²R.A.G., R.A. LXV b 5, fol. 156, 2 nov. 1759.

⁸³R.A.G., F.A. Bolhuis, inv.nr. 493, no. 100.

⁸⁴G.A.G., R.A. III hh 2.

trekcedullen van de H.J.K. voor, steeds als bieder en/of borg voor derden⁸⁵. In 1684 werd hij tezamen genoemd met *Barold Snewint*, zijn broer en in elk geval (in 1717) zijn erfgenaam.

Hij had klaarblijkelijk een vast dienstverband met het Armhuuszittendconvent⁸⁶; het jaarsalaris bedroeg f 10 en verscheen op 22 februari, de eerste maal in 1689. Niet alle jaren vond ik de uitbetaling in de rekeningen genoemd, maar het was klaarblijkelijk een vaste post; de laatste keer was in 1707, en twee jaar daarna (eind 1709) werd de identieke som voldaan aan de advocaat *Kuen*. In 1701 werd genoteerd de betaling van 6.10.0 wagenvracht en vertering wegens 'met de adv. *Snywint* en de dienaar van Convent nae Winsum geweest om de penningen van *Jan Enters* ... te halen'; hiervoor werd de advocaat kennelijk niet afzonderlijk uitbetaald. Hij zal ook wel geweest zijn de Advoc. *Sniewint*, in 1705 voor f 700 in de 400e penning aangeslagen. Mogelijk stierf *Wesselus* al omstreeks 1708, maar pas op 30 apr. 1717 kreeg *Barelt Sniewindt* als erfgenaam en representant van wijlen de Adv. *Wesselus Sniewint* en cons. overgedragen, door de ambtman van het Cleij Oldambt, sodane plaats met diens aankeve tot Baamsom onder Groot Termunten en Woldendorp, als de comparant van Lt. *Andreas Wijchers* en *Hermanus Teelman* wegen *Engelbert van Litten* en cons. heeft gekocht, bij versegeling d.d. 11 jan. 1699 tot Emden gepasseert⁸⁷; dit werd in het protocol van Borgsweer ingelijvet. Er wordt niet expliciet gesteld in welke relatie *Bareld* tot de erflater stond.

De advocaat *Sniewint* en cons. kregen op 19 febr. 1697 een graf in de A-Kerk overgetekend⁸⁸ dat voordien in bezit van *Pieter Jansen* was. Op 11 sept. 1709 werd *Juffer Winters* als erfgename als bezitter ingeboekt; later is het vastgezet op de schipper *Albert G. Nieveen*.

3. Meerten (ook: *Marten*) *Sneewint*, ged. A.K. 26 maart 1647 (in Oosterstr.), lidmaat op belijdenis Groningen (adres: bij der A) september 1688.
4. *Barelt Sneewint*, ged. A.K. 9 sept. 1651, volgt VI.

VI. *Barelt Sneewint*, ged. Groningen A.K. (onder patroniem) 9 sept. 1651, † Groningen voor medio 1728, lidmaat op belijdenis Groningen maart 1691 (adres: bij der A), tr. (als *Barelt Snewint*, van Groningen) Groningen (ondertr. Groningen, M.K., 26 okt.) 10 nov. 1715 met *Hilligien Bloems*, van Lier (Leer) in Oostvrieslandt (p.q. *Claes Hemsinck* als goede bekende), † Groningen (als vrouw van de Gesw. *Middendorp*, breuk bet. 16 apr. 1746); zij hertr. Groningen (ondertr. Groningen, A.K., 21 mei) 8 juni 1729 met *Harmannus Middendorp*, ged. Groningen (als *Harm*) Gr.K. 5 sept. 1702, zoon van *Jan Middendorp* en *Maria Crans* ten Oosten van A.

Bareld werd, zoals gezegd, al in 1684 genoemd tezamen met *Wesselus Sniewint*. Hij heeft zelf waarschijnlijk niet gestudeerd, ik vond althans nergens een inschrijving. Hoewel hij na zijn dood één of meer malen werd betiteld als de advocaat *Sniewint*, lijkt me dat een vergissing.

Voor de kerkeraad verschenen op 4 dec. 1715 *Barelt Sneewint* en *Nieltien* [sic] zijn huisvrouw, die haer ... aen praemature conversatie hadden schuldich gemaakt. Zij beleden dit 'met leetwesen' en hun werd het Avondmaal voor eenmaal ontzegd⁸⁹. Naar de relatieve leeftijden te oordelen (*Hilligje* kreeg na 1730 nog een kind) was zij zijn veel

⁸⁵R.A.G., H.J.K. 1356, fol. 74^v, fol. 75^v, fol. 77^v (6/13 sept. 1698); fol. 129^v, 28 nov./5 dec. 1683); fol. 160^v, fol. 161, fol. 165^v (24 sept./1 okt. 1684). H.J.K. 1357, fol. 64^v (30 sept./7 okt. 1685); fol. 77^v (14/21 okt. 1685); fol. 139 (7/14 dec. 1687); fol. 153 (28 maart/4 apr. 1688). H.J.K. 1358, fol. 67a^v (11/18 dec. 1689); fol. 122, fol. 124^v (21/28 jan. 1691). H.J.K. 1359, fol. 21, fol. 21^v, fol. 22, fol. 22^v, fol. 23, fol. 23^v (6/13 sept. 1694); fol. 56^v, 29/31 okt. 1694.

⁸⁶G.A.G., Rood na de Reductie, inv.nr. 43, rekeningen A.H.S., doorgaans tussen fol. 60 en fol. 70 in het jaardeel.

⁸⁷G.A.G., R.A. III x 95, fol. 15.

⁸⁸G.A.G., no. 138, graf 306.

⁸⁹G.A.G., Acta Consistorii dl. 4.

jongere dienstmaagd of huishoudster, en trouwden zij toen de vrouw zwanger raakte; *Barelt* was toen halverwege de zestig. Zoals boven vermeld kreeg *Bareld* de eigendom van een boerderij in Baamsum onder Termunten toebedeeld als erfenis van *Wesselus Sniewint*. De afgaande meijer *Lucas Hindrix* deed dit, zijnde een huis te Baamsum en 63½ gras land te Termunterzijl, in 1716 over aan *Jan Derks* en *Ette Eentes*; de eigenaar van de grond, toen al *Barold Sniwint*, verhuurde de beklemming voor zes jaar ad f 163 p.j.⁹⁰. *Jan Dercks* moet betrekkelijk snel zijn overleden, want in 1721 was zijn weduwe al vijf jaar landhuir plus de dijkgeden ten achteren; '*Bartelt*' *Sniwint* had daarom haar meubelen en andere levendige have bij mandaat doen arresteren⁹¹. Daarboven wilde hij het land weer aan zich trekken; B & R wezen nu *Robert Dercks* en *Albert Assies* aan om het huis 'als los hout en steen' te mogen taxeren.

Zeker vóór 1728 moet de man zijn overleden. Over zijn kinderen werden op 22 juli 1728 aangezwoeren ds. *Eisonius* als voormond, Ritmr. *Reusingh* als voogd, en *Harmannus Hemsinck* als voogd tijdens de verdeling voor de capitein *Moltmaker* 'weegen naedere sibta'⁹². De inventaris werd opgemaakt op 26 juli 1728 doch pas overgelegd op 21 mei 1729⁹³. Niet op geld gezet werd de behuizing bij wijlen de overledene bewoond 'bij der A', het land tot Baamsum, vier grasen te Noordhorn, ruim 3 te Niehove, terwijl de weduwe na haar mans overlijden nog had aangekocht 66 grasen land bij de Leege Mieden en een hof in de Nieuwe Kijk in't Jatstraat. Er worden graven in de A-kerk en op het A-kerkhof beschreven, verzegelingen over de provincie enz. ter waarde van f 5800, en obligaties ter waarde van royaal boven de f 11000. Het huis in kwestie bevatte meubelen in het voorkamertje, het donker kamertje, de deurgangh, boven aghter kamer, beneeden voorkamer, cleyn middelkamertje, grote middelkamer, keuken, gangh en pakhuis.

De inventaris werd enkele jaren later nog nader uitgewerkt⁹⁴; moeder en stiefvader bewoonden het genoemde huis tegen een jaarlijkse huur van f 80, de kelder deed f 29-10-0 en het pakhuis f 25. Vermeld werd o.a. een 'verkogte bibliotheek' (die f 208 had opgebracht) en verkocht zilver, ter waarde van f 170. De kinderen werden in 1732 in de 400e penning aangeslagen voor een kapitaal van f 22000. Hun voogd ritmeester *Reusingh* (of *Rosingh*) overleed niet lang daarna; in zijn plaats werd op 3 juli 1733 aangezwoeren de raadshoor *Geertsema*⁹⁵.

Ten tijde van haar tweede huwelijk was *Hilligje Bloem* ook al zwanger. Zij werd op 9 maart 1730 als 'weduwe van de advocaet *Sneewint*, nu hertrout an Mons. *Medendorp*' wegens premature conversatie geciteerd; zij verscheen pas een half jaar later, ditmaal alleen — kennelijk was deze echtgenoot geen lidmaat — en werd opnieuw vermaand⁹⁶.

Uit het tweede huwelijk werden geboren, an de oostzijde van der A:

- a. *Jan Middendorp*, ged. Groningen A.K. 14 sept. 1729.
- b. *Harm Middendorp*, ged. Groningen M.K. 16 okt. 1731.

De moeder stierf in 1746, *Harmannus Middendorp* mogelijk pas later, en zo moest er in 1759 nog wat met de familie *Middendorp* worden afgehandeld. Op 21 jan. 1759 maakten *Aaltjen Sniwint* en haar broer *Jacob* een scheiding van de goederen met de weduwe van *Jan Middendorp*, de broer van *Harmannus*, nl. *Aurelia Clingius* mede voor haar kinderen optredende (dezen waren in 1730 gehuwd)⁹⁷.

Uit het huwelijk, allen geb. bij de A:

1. Mogelijk een kind kort na de trouwdatum geboren (doop niet gevonden, maar gezien de - door partijen toegegeven - premature conversatie wel voor de hand liggend).
2. *Aeltjen*, ged. Groningen A.K. 3 juli 1718, volgt VII.

⁹⁰R.A.G., R.A. V P 1, 4 febr. 1716 en 8 juni 1716.

⁹¹G.A.G., Rekestboek dl. 25, 30 mei 1721.

⁹²G.A.G., R.A. III hh 4.

⁹³G.A.G., Weeskamerinv. 1729/25.

⁹⁴G.A.G., Weeskamerinv. 1731/34, 10 mei 1731.

⁹⁵G.A.G., R.A. III hh 4.

⁹⁶G.A.G., Acta Consistorii dl. 5, 9 maart 1730 en 6 sept. 1730.

⁹⁷G.A.G., R.A. III ij.

3. **Jacob**, ged. A.K. 21 aug. 1720, jong overleden
4. **Jacob Snijwind**, ged. A.K. 26 juli 1722, † Groningen (ten huize van de Juffer Winters bij de Draaybrug, breuk betaald 9 aug. 1779), lidmaat Groningen (adres an der A) september 1742.

Details over zijn handel en wandel betreffen vrijwel uitsluitend de erfenis van hun ouders; ze zijn verwerkt in het levensverhaal van zijn zuster *Aaltje*, onder VII. Nadat zij weduwe werd en naar de stad was teruggekeerd woonde hij mogelijk bij haar in; hij stief ten huize van de juffer *Winters*, dat moet een dochter van *Aaltje* zijn geweest en dus zijn nichtje.

- VII. **Aeltjen Sniewind**, ged. Groningen A.K. 3 juli 1718, † (als wed. van Ds. Rudolphus Winters in de Viskerstraat) lijklaken N.K. 21 maart 1772, breuk betaald 28 maart 1772, lidmaat (als j.d. an der A) maart 1736 en opnieuw, met att. van Tjamsweer, in december 1751, tr. (voor haar Dr. *Eisso Eissonius*, als voormond) Groningen, A.K., (ondertr. Groningen 16 febr.) 3 maart 1737 met **Rudolphus Winters**, ged. Groningen 18 mei 1714, † Tjamsweer 22 jan. 1750, student Groningen 19 juni 1730, predikant te Tjamsweer 30 apr. 1741, zoon van *Roelof Winthers* en *Maria Crans*.

Aaltje Sniewint was ongetwijfeld een goudvisje, toen zij met de jonge student *Rudolf Winters* trouwde. Zij was achttien jaar oud, ouderloos en zwanger; het kan een manier geweest zijn om haar voogden tot het huwelijk te bewegen. *Rudolphus* zal wel als familielid bij *Aaltjes* stiefvader over de vloer zijn gekomen: beiden hadden een *Maria Crans* tot moeder, zowel *Harmannus* als *Rudolphus*. Het jonge paar werd op 6 maart 1738 (dat is een jaar na het huwelijk en tien maanden na de geboorte van het eerste kind!) door de predikant van hun kluft en de ouderlingen gecensureerd⁹⁸. Toen al, of kort daarop, was er bovendien sprake van groote onenigheid en twist die er geruime tijd is geweest; de 'censure' bleef daarom bestaan. Na enige vermeldingen dat de zaak 'levendig' blijft volgde in de kerkeraadsnotulen een laatste notitie van 5 maart 1739, waarbij deze affaire aan de kluftpredikant werd overgelaten⁹⁹. Zoals gebruikelijk werd door deze voortijdige bijslaap het proponentschap van de theologisch student een aantal jaren verlengd; hij werd pas in 1741 tot predikant beroepen, maar misschien was de financiële veiligheid dat wel waard.

Eind 1738 — *Rudolf* en *Aaltje* waren toen anderhalf jaar gehuwd — maakten Dr. *Eysso Eyssonius* voormond, borgemr. *Johan Geertsema* en de gesw. *Harman Middendorp* voogden over *Jacob Snijwind*, een scheiding en erfdeling tussen broer en zuster van de verzegelde obligatiën, brieven, blijcquen en effecten, goude en silveren medailles en contante penningen¹⁰⁰. Er volgde een uitgebreide specificatie van ieders 'getrokken' deel, de meuble corpora tot wederzijds genoegen verdeeld, de vaste goederen nog mandelig. De pupil, *Jacob*, kreeg een ketting, een orologie met signetjen (met sigreinen caste), en een dubbelde pistool; het horloge werd hem op 11 nov. 1738 uitgereikt. Er staat bij dat de bemoeienis van de weeskamer 'cessat' op 6 maart 1739 door overgeven van de staat der pupillaire boedel. Uit de beschrijving ter weeskamer blijkt bovendien dat het ouderlijk huis bewoond bleef door de geswooren *Middendorp*, hun stiefvader, en uiteraard de moeder al wordt die niet genoemd; zij stierf pas in 1746¹⁰¹. Daarbij bleef het voorlopig. *Aaltje* en haar echtgenoot vertrokken in 1741 naar Tjamsweer; zij kregen een reeks kinderen, de geboorte waarvan in het kinderboek van de classis Appingedam werd geregistreerd. Begin 1750 stierf *Rudolphus*, en *Aaltje* zal toen ongetwijfeld zijn teruggekeerd naar de stad. Zij woonde toen weer Aan de A, vanuit welk adres haar drie oudste dochters in maart 1758 belijdenis deden. In 1753 betaalde het Jacob-en-Annagasthuis haar f 3.8.0 uit onder het hoofdje 'Ambachtslieden en leverantiers'¹⁰²; het is niet duidelijk wat zij hen geleverd

⁹⁸G.A.G., Acta Consistorii dl. 5.

⁹⁹Ibid., 31 aug. 1738 t/m 5 maart 1739.

¹⁰⁰G.A.G., R.A. III x 118, fol. 240^v, 1 nov. 1738; ook: Weeskamerarch. no. 84, fol. 123, zelfde datum.

¹⁰¹G.A.G., Arch. Weeskamer, inv. 1739/19, 6 maart 1739.

¹⁰²G.A.G., Rood na de Reductie, inv.nr. 55, fol. 17.

kan hebben. Had het betrekking op zakelijke activiteiten van haar stiefvader? Daarna beginnen broer en zuster in snel tempo geld vrij te maken; mogelijk omdat *Aaltje* zeven kinderen groot te brengen had (zij hebben haar allemaal overleefd). In 1755 verkochten zij aan burgemr. *Johan Geertsema* en *Harmanna Verhagen* een heemstede en hovinge met de grond waarop de behuizing van *Hindrik Jans* en *Auke Kars* staat, gelegen onder Hogemeeden op de Monneke Dijk, alsmede 66 grasen land onder Lagemeeden, volgens aankomstbrieven van 4 aug. 1724 resp. 23 apr. 1753¹⁰³. Dit bezit, dat slechts f 75 per jaar opbracht, kostte f 1500. De koper was een bekende: hij was namelijk voogd geweest over *Jacob*. Een jaar later leende *Aaltje* f 600 van *Jan Gerhard van Sijdenborgh* en *Maria van Sijdenborgh*, broer en suster¹⁰⁴; haar broer stelde zich borg. De akte zelf noemt de datum 3 mei 1746, maar aangezien *Aaltje* zich duidelijk benoemde als weduwe *Winters*, moet dat een vergissing zijn; de registratie vond ook op 4 mei 1756 (dus een dag later) plaats. Dit bedrag werd volgens kantmelding reeds op 8 juli 1757 afbetaald. Aansluitend droegen zij over aan *Lulof Waldriks* en *Jantien Jans* haar mandelige behuizing en schuur met de beklemming van 63½ grasen land tot Baamsum, onder de klokslag van Termunten gelegen, voor f 700¹⁰⁵. Dit bezit was hun op 18 febr. 1755 verkocht door *Harm Roelfs* en *Wipke Willems* voor f 650¹⁰⁶. Daarna leenden zij van *Cornelius Auwerda* en *Roelina Peerlemans* f 150; als onderpand diende hun hypothecaire vordering ad f 500 over deze boerderij¹⁰⁷. Tenslotte verkochten zij ook de eigendom van de plaats tot Baamsum aan de freules *Anna Sibilla* en *Gezina Margaretha Horenken*, de koopsom ad f 1000 werd verrekend met obligaties en rentebrieven¹⁰⁸. Broer en zuster scheidden eind 1758 de nog mandelige goederen¹⁰⁹. Dat was toen niet veel meer. *Aaltje* kreeg het hof in de Nieuwe Kijk in't Jatstraat dat zijzelf gebruikte, doende jaarlijks tot grondpacht aan de stad f 1.9.2, twee graven in de A-kerk (nrs. 306 en 419), drie graven op het A-kerkhof (nrs. 333, 334 en 59) alsmede 4 grasen land te Noordhorn in gebruik bij Eppe Reinders. Aan *Jacob* kwam de behuizing aan de A bij hemzelf bewoond, ter waarde van f 700. Kort daarna, op 21 jan. 1759 maakten zij bovendien een scheiding met de *Middendorp*-familie¹¹⁰.

In 1759 keerden zij terug tot een oudere relatie, mevr. *Harmanna Verhagen*, wed. borgemr. *Johan Geertsema*, van wie *Jacob Snewint* f 800 leende¹¹¹. Zijn zuster stelde zich borg en de lening werd op 19 mei 1763 afbetaald. Enkele maanden later deed *Aaltje Sniewint* wed. *Winters* voor f 105 aan de coopman *Gerrit van Delden* de eigendom over van 4 grasen land in de Noorthormer Gae bij *Eppo Reinders* meijerwijze gebruikt, zoals hetzelfde van wijlen haar grootvader *Jacob Geerts Brouwer* heeft aangeërft, volgens keerskoopbrief van 20 febr. 1660¹¹². Dit was haar kort tevoren in de scheiding met haar broer toebedeeld. In 1761 bekende *Aaltje* schuldig te zijn aan *Jurrien Derks* in totaal f 190 wegens twee obligaties, van 10 mei 1757 resp. 17 dec. 1760, met wat rente; *Jacob* stelde zich borg, de afbetaling volgde 6 juni 1763¹¹³. Tezamen waren ze in 1762 f 210 schuldig aan mevr. *Clant* douairière *Geertsema* wegens ontbetaalde renten van de op 12 mei 1759 geleende f 800, alsmede wegens een obligatie groot f 100 d.d. 16 dec. 1760¹¹⁴. Ook dit werd in mei 1763 afbetaald, waarschijnlijk alles uit de opbrengst van de behuizing die *Jacob* in maart 1763 verkocht aan mons. *Jan Bolten* en *Helena Jans Huising*¹¹⁵. Dat betrof een woning aan de oostzijde van der A op vrij eigen grond, zwetten ten N. de coopman *Geerling*, ten O. de Lane, ten Z. coopman *Van Calcar* c.s., ten W. de straat an 't diep. De prijs was f 3100, waarvan contant f 1700; de resterende f 1400 bleef als hypotheek over het pand uitstaan. Deze vordering werd twee jaar later door *Jacob*

¹⁰³R.A.G., R.A. XLIII j, fol. 5, 18 sept. 1755.

¹⁰⁴G.A.G., R.A. III x 143, fol. 55^v, 3 mei 1756.

¹⁰⁵R.A.G., R.A. LXV b 3, fol. 115^v, 15 mei 1756.

¹⁰⁶Ibid., fol. 116, 15 mei 1756.

¹⁰⁷RAG, R.A. LXV b 3, fol. 149^v, 2 dec. 1756.

¹⁰⁸RAG, R.A. LXV b 4, fol. 20^v, 8 juli 1757.

¹⁰⁹G.A.G., R.A. III ij, 13 nov. 1758; ook R.A. III x 145, fol. 183^v.

¹¹⁰G.A.G., R.A. III x 145, fol. 233; ook R.A. III ij.

¹¹¹G.A.G., R.A. III x 146, fol. 68, 12 mei 1759.

¹¹²R.A.G., R.A. LXV b 5, fol. 156, 2 nov. 1759.

¹¹³G.A.G., R.A. III x 148, fol. 137, 25 mei 1761; ook RAG, R.A. LXI d 4, fol. 213.

¹¹⁴G.A.G., R.A. III x 149, fol. 98, 15 maart 1762.

¹¹⁵G.A.G., R.A. III x 150, fol. 199, 19 maart 1763.

gebruikt als onderpand toen hij van mons. *Joost Denijs* f 500 leende¹¹⁶ en hij deed hem over aan Dr. *I.J. Cremers* op 10 apr. 1779¹¹⁷. Na de verkoop van dit huis zal *Jacob* wel bij zijn zuster zijn ingetrokken. Toen hadden zij ook niet veel bezittingen meer over, en meer leningen trof ik niet aan. *Aaltje* stierf in 1772, *Jacob* enkele maanden na bovengenoemde overdracht in 1779 ten huize van *Aaltjes* dochter, de juffer *Winters*. Dat moet *Hilligje* zijn geweest, die zelf in 1787 overleed.

Uit dit huwelijk:

1. **Hillegien Winters**, geb. Groningen (an der A) 6 mei, ged. ald., A.K., 8 mei 1737, † Groningen (als *Hilligje Winters*, onder vermelding van beide ouders, in de Turftorenstraat, breuk betaald) 8 okt. 1787, lidmaat op belijdenis (aan d'A) maart 1758.
2. **Maria Winters**, geb. Groningen (bij A-Kerk) 29 mei, ged. ald., A.K., 31 mei 1739, † Groningen (collecte 21 juni, breuk bet. 27 juli 1804), begr. ald. 21 juni 1804, lidmaat op belijdenis (aan d'A) maart 1758, tr. *Scharmer* (ondertr. Groningen, att. verleend 4 okt. 1760) 19 okt. 1760¹¹⁸ met **Petrus Hofman Perelcamp**, S.S.M. candidatus, van Groningen.
3. **Geertruit (Geertruida) Winters**, geb. Groningen (bij A-Kerk) 9 apr., ged. ald., A.K., 10 juli 1740, † Groningen 2 aug. 1821, ongehuwd, oud 81 jaar, lidmaat op belijdenis (aan d'A) maart 1758.
4. **Roelijna Winters**, geb. Tjamsweer 29 maart, ged. ald. 1 apr. 1742, † Groningen (als juffer *Roelina Winters*, aan de Draaybrug, breuk bet. 25 sept. 1779; d.i. een maand na de (inwonende) oom *Jacob Snewint*).
5. **Barolt Winters**, ged. Tjamsweer 20 okt. 1743, tr. *Blijham* 28 dec. 1784 met *Catharina Heres*.
6. **Anna Winters**, geb. Tjamsweer 4 apr., ged. ald. 10 apr. 1746, † Groningen 20 apr. 1820, ongehuwd, oud 74 jaar.
7. **Harmanna Jacoba Winters**, ged. Tjamsweer 3 nov. 1748, tr. *Nieuwe Pekela* (ondertr. *Oude Pekela* 16 nov.) 4 dec. 1783 met **Jacob van Ulphen (Alphen)**, van Groningen.

Bijlage I

De hiernavolgende oorkonde van 1379 levert de eerste vermelding van de naam *Sniwint* te Groningen. Deze oorkonde is, uitzonderlijk genoeg, niet opgenomen in P.J. Blok, e.a., *Oorkondenboek van Groningen en Drenthe* (Groningen 1896-1899). Omdat het niet vaak voorkomt dat van een vrij eenvoudige familie de achternaam zo ver terug te voeren is, volgt hier als bijlage de transcriptie. De oorkonde is 18,5 cm (boven)-17,8 cm (onder) hoog en 8,2 cm (links)-7,5 cm (rechts) breed. In de transcriptie zijn de opgeloste afkortingen cursief gezet.

30 november 1379

Rijksarchief Groningen, Archief Armhuizittengasthuis, inv.nr. 317.

1. Wi borghermeestere ende raed van Groninghen doen cundich allen luden met desen openen
2. brieve dat voer ons quamen Johan Snidewint ende Ghoert Meynoldes zustere
3. Ryckens ende becanden dat si hebben vercoft ene hofstede Tammen Bawen sone daer
4. Tammen huus op staet voers. voer ene summe van ghelde de Johanne Snidewint ende
5. Ghaert voers. vol ende al betaelt is Ende dese voers. hofstede hebben Johan ende Ghaert
6. voers. op ghedraghen Tammen voers. vri ende quite met allen rechte ende met allen

¹¹⁶G.A.G., R.A. III x 152, fol. 50, 10 apr. 1765.

¹¹⁷G.A.G., R.A. III x 176, fol. 61^v.

¹¹⁸In de trouwaantekening te Scharmer staat haar naam gegeven als Anna.

7. eyghendome eweliken to bruken ende tobesittene. Dese voers. hofstede is gheleghen
8. in de wester side van den Rechten Yate bi der stad erve ende der stad mure de op
9. de noert zide gheleghen siin. Dat orcunden wi met onser stad zeghele Ghegheven
10. int jaer ons heren dusent drehondert neghen ende zoventich op sinte Andreas
11. dach Do Herman Catere, Lubbert Sickinc, Gheert Lewe, Otte Polleman,
12. Wycbolt Maurissinghe ende Wycbolt Evardes soen borghermeestere waren
13. onser stad.

In dorso staat: her Jacop ter Ae.

Het charter is getransfigeerd met een ander, d.d. Dinsdag na Oculi 1459 (27 februari 1459), waarin Hibeles Menoldes soen van Harsenze de betreffende hofstede verkoopt aan her Jacop Henrici, priester in de A-kerk, ten behoeve van de Armen in het Armhuiszittengasthuis: De dorsale aantekening (her Jacop ter Ae) heeft dus betrekking op deze Jacop Henrici.

Schema van de vererving van de naam Sniwint

